

COLUMN

MARIKE STELLINGA

Het beleid dat onze economie gek maakt

Het gaat spectaculair goed met onze economie en dat is te danken aan het kabinet! Nee, nee, het gaat een beetje beter met de economie, en dat is ondanks dit kabinet. Zonder dit kabinet was het ons een stuk beter vergaan! Het is campagne tijd en dan valt altijd op hoe politici economische cijfers gebruiken voor eigen gewin. De hogere groei die het Centraal Planbureau vorige week voorspelde, werd direct gebruikt in de verkiezingsdebatten. Die uitspraken blinken uit in ongepaste stelligheid. Voorspellingen van het CPB zijn uiterst onzeker, het Planbureau benadrukt dat elke keer. Daarbij is het lastig om een verband te leggen tussen kabinetsbeleid en groei. Het duurt zo jaren voordat alles uit het regeerakkoord door de Eerste en Tweede Kamer heen is. Je moet dus heel precies weten wanneer het beleid echt gevoeld wordt. Hoe dat dan uitpakt voor de economie? Tja, ook dat is niet makkelijk te bepalen. Er is zoveel dat de groei ook beïnvloedt: nu bijvoorbeeld de lage olieprijs en de lage koers van de euro. Dus of het kabinet goed is voor de economie en of een ander kabinet beter was geweest, ik zou me er niet aan willen wagen.

Wij Nederlanders hebben een uitzonderlijk grillig consumptiepatroon

Betekent dit dat er niks te zeggen valt over beleid en economische groei? Nee. Het CPB en De Nederlandse Bank hebben de afgelopen weken luid geroepen op specifiek Nederlands beleid dat slecht is voor de economie: beleid rond huizen, pensioenen en hypotheek. Wat constateren ze? Allereerst dat Nederland bovengemiddeld last heeft gehad van de crisis. De groei is veel bewegelijker dan in andere Europese landen. We hebben hogere pieken en diepere dalen. Die bewegelijkheid wordt veroorzaakt door een uitzonderlijk grillig consumptiepatroon. Of het nou gaat om meubels, transport, horeca of communicatie: als het goed gaat, consumeren we snel meer, als het slecht gaat snel minder. Dat was voor de crisis ook al zo. Het grillige consumptiepatroon maakt het voor bedrijven lastig ondernemen. De welvaart neemt toe als we minder heen en weer stutleren, denkt het CPB. Stabiliteit heeft waarde. Waarom zijn we zo veranderlijk in onze consumptiegedrag? Korte samenvatting: wij Nederlanders zijn vermogend, maar ons geld zit vast in huizen en pensioenen. En waarom zit ons geld vast? Juist, door beleid van de overheid. De overheid stimuleert ons al decennia vermogen op te bouwen via pensioenen en huizen. Om dat vermogen op te bouwen, lenen we eerst veel: de hypotheekschuld is ook relatief hoog. Dat beleid maakt ons tijdens recessies nog wat armer en tijdens bloei nog wat rijker. Voorbeeld. Nederland kent een immense verplichte spaarpot: de pensioenfondsen. Als de economie goed draait, zijn de pensioenpremies doorgaans laag. Als de economie slecht draait, gaan de premies omhoog. Pro-cyclisch beleid noemen economen dat.

Dat vermogensbeleid zorgt ervoor dat we privé minder sparen, en dus ook minder goed zelf inkomensschokken kunnen opvangen. Gemiddeld spaarden Dutchse huishoudens de afgelopen 15 jaar 7,5 procent van hun inkomen, Belgische 9,5 procent. Nederlandse huishoudens zitten op slechts 0,7 procent per jaar. Tegenvallers moeten wij dus opvangen door minder te consumeren. Dit kabinet heeft dit beleid afgezwakt: de hypotheekrenteaftrek is beperkt, pensioen opbouwen minder aantrekkelijk. Maar DNB en CPB vinden een fundamentele discussie nodig. Moeten we niet veel minder collectief sparen via pensioenfondsen, ons vermogen minder opbouwen via huizen en hoge schulden? Is aflossen wel slim? Geld dat vast zit in stenen, maakt ons kwetsbaar. Deze analyse stelt politici voor lastige keuzes. Dit veranderd niet zomaar. Maar dat we hier iets naar hebben geconstrueerd met onaangename effecten op de economie, staat vast. Daar hoor je in de debatten toch zelden een politicus over.

Marika Stellinga is econoom en schrijft op deze plek elke zaterdag over politiek en economie